

Nr 27

Markvägen

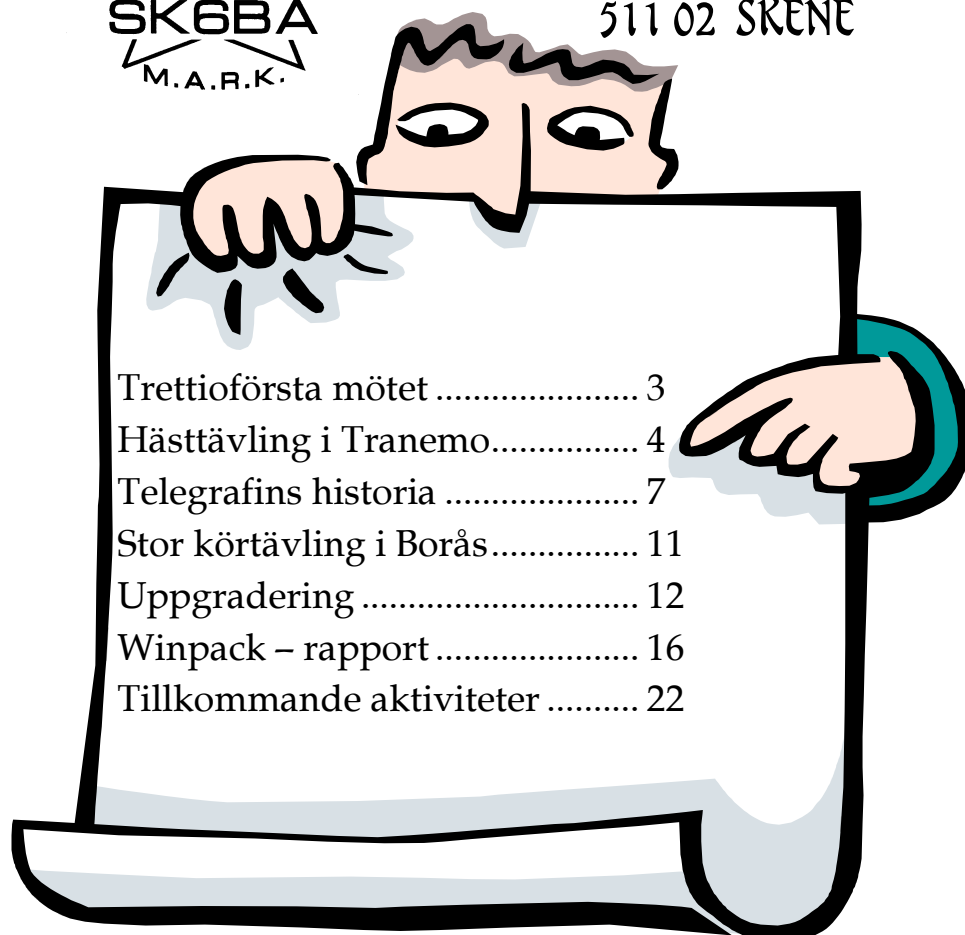
Maj -99

Marks Amatörradioklubb

Box 2022

511 02 SKENE

M.A.R.K.

Marks Amatör Radio Klubb

Klubbstyrelse 1999

Ordförande SM6MLI Hans Turesson 0320/103 81

Vice ordförande SM6KDH Arne Fjeldheim 0320/413 22

Sekreterare SM6LKT Jan-Olof Mattsson 0320/481 29

Vice sekreterare SM6TKY Morgan Wemanis 0320/135 47

Kassör SM6TZL Dan Jernheden 0320/493 70

Suppleant SM6MKZ Rickard Carlsson 0320/809 37

Suppleant SM6TZX Christer Svensson 0340/62 51 62

Mark-Vågen

Organ för Marks Amatörradioklubb

Redaktör och oansvarig utgivare:

SM6LKT Jan-Olof Mattsson

Marks Amatörradioklubb

Box 2022

511 02 SKENE

Postgiro: 630 27 10 – 6

Trettioförsta mötet

DEN 8 februari hade vi vårt årsmöte, som även denna gång var förlagt till Skene MS klubbhus i Backa.

Det var ovanligt lite deltagare, trots att vi gjort mycket reklam i förra tidningen om mötet. Denna fungerade ju som kallelse till alla medlemmar.

Som vanligt på ett årsmöte förrättas det en del val. Det blev i stort sett som förra året med samma namn i styrelsen.

Eftersom det var så få medlemmar närvarande kunde ingen valberedning inför nästa årsmöte väljas, utan detta fick hänskjutas längre fram.

Vidare rapporterades vilka sambandsuppdrag som är aviserade. Det blir ett bra år i år också, trots att det blev en hel del tävlingar inställda under vintern/våren som vi annars brukat hjälpa till på. Men det kompenseras med att det blir så många fler hästtävlingar i stället.

Även i år ska det bli en fieldday, där våra medlemmar är välkomna på lite kul samvaro och koka en bit mat som klubben bjuder på. Vi tycker att vi kan bjuda medlemmarna på lite godsaker eftersom många medlemmar ställer upp för klubben och drar in pengar på olika arrangemang.

Vi diskuterade även en ny variant av möteslokal. Intresse finns om att göra om gamla ålderdomshemmet i Örby till föreningshus, och vi har meddelat vårt intresse att hyra ett rum där.

Dock är inget bestämt ännu. Varken om möjligheten eller kostnaden, varför vi ligger lågt ännu så länge.

Det skulle däremot vara roligt att veta hur intresset är bland våra medlemmar om vi ska skaffa en lokal eller ej. På mötena får

Detta är vi på möte...

vi ju inte så mycket vetskap eftersom inte så många kommer dit.

Om det skulle bli så att vi skaffar en lokal, vill det också till att den utnyttjas flitigt. Det krävs också någon form av vaktlista, där någon ansvarar för nyckel och öppet-hållande. Vi kan ju inte få varsin nyckel utan det får ju bli någon form av ambulerande.

Självklart måste det också skötas med städning. Även om det inte är daglig verksamhet så måste städningen fungera fortlöpande.

Spontant ställer man sig frågan:
-Vem ska sköta detta?
-Blir det de som gör allting annat?
För det kan väl aldrig vara så att det finns frivilliga hygienexperter...

Nä, nu får redaktör'n sluta att gnälla, och se det positiva i stället. Det är mycket glädjande att så många frivilliga finns till våra sambandsuppdrag. Här behövs inget tjtande, utan de som är intresserade ställer upp, såvida inget annat viktigare sätter käppar i hjulen.

- SM6LKT

Fälttävlan i Tranemo

HELGEN den 24-25 april var vi ånyo i Tranemo och hjälpte lokala ridklubben Tranemoryttarna med deras årligen återkommande fälttävlan för hästar.

Från början var det inte meningen att det skulle arrangerats någon tävling just nu, utan i stället framåt september/oktober. Men deras stall är hårt slitet varför de ska riva ner detta och bygga ett nytt och därför inte har möjlighet att ordna några fler tävlingar under året. Därför för-lades hösttävlingen nu i stället.

Vi beställdes med fem operatörer. Av erfarenhet vet vi att det är i underkant, varför vi försöker att ta med några fler. Dock var det lite svårt att få fram välvilliga operatörer, ty nästan alla intresserade var redan uppbokade till tävlingarna runt 1:a maj, eftersom vi på ett tidigt stadium vetat om den tävlingen.

Vi fick loss sex operatörer, men det skulle visa sej behövas minst en till. Visserligen inte hela dagarna men någon timme då och då. Efter diverse omgrupperingar lyckades vi till slut att ha täckning över de hinder som bestämts av tävlingsledningen.

Det var ungefär 200 starter sammanlagt under de båda dagarna och vår uppgift är att bevaka de hinder som inte kan ses från speakern. Alltså en form av rapportering för att hålla speakern informerad hur det går för de hästar och ryttare som är ute på banan.

Självklart håller vi även koll på att ingen skadar sig, ty i sådana fall får vi rekvirera sjukvårdskunnig personal som består av läkare, sjuksköterska och ambulanspersonal. Ifall någon häst skadar sig finns även veterinär på plats.

i var ju naturligtvis lite rädda för att vädrets makter skulle spela oss spratt. Det var ju faktiskt inte mer än en vecka sedan det ramla ner 20-25 cm snö på sina ställen. Men våren kom och blev kvar så det var kanonväder hela helgen.

På fredagen före tävlingarna hade vi via fax fått kartor över banorna. Redaktören själv hade blivit utsedd att hålla i tävlingen då vår högt värderade ordförande inte kunde närvara. Påföljden blev att även fixa till listor och placera ut funktionärerna enligt kartskisserna.

Det kom att visa sig lördagen skulle innehålla inte mindre än tre olika banor. De två första avdelningarna var speakern placerad på samma plats. Endast lite omgruppering bland hinderpersonalen. Efter detta var det dags för middag som ridklubben föredömligt bjuder sina funktionärer på.

Inför eftermiddagspasset skulle speakern ha ett nytt QTH, varför även jag själv som satt bas också måste installera mig i en speciell speakervagn, även kallad "röda vagnen vid gula huset". Under förmiddagen fungerar ju sambandsbussen som speakertillhåll.

Söndagen bestod av två olika banor med speakern på samma plats hela tiden. Detta gör ju saker och ting lite enklare. Dock blev det lite snävt med middagsrast. Beroende på större deltagarantal än beräknat kapades rasten till ca 20 minuter. Helt plötsligt blev matkön lång. Vi som var ganska nära markan, kom långt fram i kön, så vi hann med, men de som hade fem minuters promenad från hinder, var inte ens lönt att tänka på middag. Då är det ett måste att ha förberett sig med egen mat för säkerhets skull.

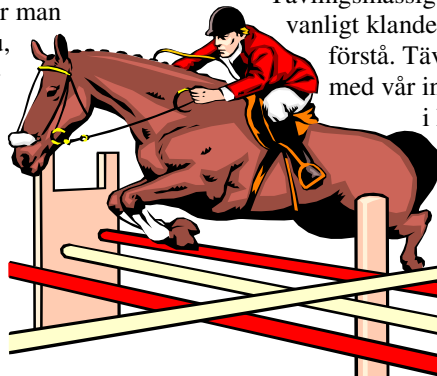
Tävlingsledningen vill att vi kommer till dem en timme före utsatt starttid. Detta för att gå igenom tävlingen i detalj och att alla har klart för sig var man ska stå. Ibland, så även nu, går det inte att se alla hinder bra som det är tänkt, utan man får omgruppera. Då är det bra att ha gott om tid på sig.

När tävlingen väl är i gång kommer hästarna med tre minuters mellanrum så man har inga långa stunder att slöa på. På så sätt kan det vara upp till tre olika hästar ute på banan samtidigt. Då blir det mycket radiotrafik på den enda kanal som vi använder. Orsaken till att alla ska höra allt är ju ifall något tillbud inträffar och vi snabbt måste stoppa de tävlande.

Det hände några gånger att ryttare ramlade av sina hästar, men det blev inga

allvarliga personskador som väl var. Det är alltid tråkigt när någon skadas.

Tävlingsmässigt fungerade allting som vanligt klanderfritt, såvitt jag kunde förstå. Tävlingsledaren var nöjd med vår insats och nämnde även i högtaleriet att sambandet sköts av Marks Amatörradioklubb. Just det där lilla extra är många som hajar till. Det är ju väldigt många ridklubbar representerade på en sådan här tävling, och all reklam gör ju att det kan bli fler sambandsuppdrag.

- SM6LKT

...hört och sett...

- ◇ Man såg vår sekreterare med van hand lotsa in sin buss på tävlingsområdet denna underbara sommar dag, och man förstod att han hade banskissen i hand då han undvek varje hinder
- ◇ Vidare sågs en av våra medlemmar bärandes på ett parasoll för att skydda sig mot de farliga UV-strålarna eller om det var för att hålla borta regnet, måntro. I så fall var det effektivt
- ◇ Mellan heaten då förflyttning skulle ske fick de hugade åskådarna se en vit hisingstraktor med god fart plöja upp åkern bakom stallet så man nästan trodde att tävlingen skulle behöva avbrytas medan banreparation gjordes
- ◇ Vidare trodde man att den gode sekreteraren skulle få hjärtinfarkt när VUE började ställa om dispositionerna och flytta folk hit och dit mellan de olika heaten, men efter en viss tystnad återkom han i etern så han överlevde detta också

- The Observer

Skeneorienteringen i Berghem

JA, så heter den orienteringstävling som arrangeras årligen av Skene Sim- och Idrottssällskap. Även denna gång var tävlingen förlagd till centrala Berghem. Tävlingscentrumet var närmaste granne med ”överheten”. De två radiokontrollerna samt förvarningen låg i skogen en liten bit därifrån.

Vi, d.v.s. sambandschefen Jonny/KTO och undertecknad hade ett par dagar före tävling varit ute och kollat så vi skulle nå fram. Det gick lite si och så. Dock hade vi ju inte satt upp några antenner, utan körde mobilt. Det gick att höra en handapparat på lågeffekt, men något S-meterutslag blev det inte. Inte heller vid högeffekt blev det några större utslag.

Dock hördes vi perfekt hos Mikael/VUB i Fritsla – både på 2 meter och på 70 cm. Med anledning av detta märkliga resultat beslöt vi att jag skulle regla min ena hemmarigg som minirepeater. Utifall att Vi konstaterade även att den längst bort belägna radiokontrollen gick sämst. Alltså borde vi här sätta en minirepeater, att länka trafiken via, i fall vi inte skulle nå på

tvåmeter till basen.

Trafiken mellan Reinhard/PKG vid förvarningen och speakern skulle köras på 70 cm. Här fick operatören i speakervagnen Dan/TZL sparka igång en av mina gamla kommersiella Storno-burkar. Gunnar/CYX stod på radiokontrollen närmast mål och kunde gå direkt på tvåmeter dit. Själv nådde jag inte fram till basen. Men tack vare bussens länkning gick det fint att köra på 70 cm till den och sedan vidare på tvåmeter till Jonny på basen. Detta gjorde ju att jag även hörde Gunnar fint.

Vi hade ju så att säga tre alternativa vägar att gå ifall något skulle strula. Men allt förlöpte planenligt och vi hade endast att rapportera två olika klasser av löpare, vilket gjorde ett 30-tal rapporter från vardera kontrollen. Sammanlagt i tävlingen ingick ca 800 löpare. Vi ser fram emot nästa tävling i Skene SoIS regi. Det lär bli en stor distriktstävling med många startande och det blir antagligen hösten 2000.

- SM6LKT

Brask-lapp

Enligt våra noteringar finns det några medlemmar som ännu inte betalt in medlemsavgiften för året. Till dessa bifogas därför tidningen ett inbetalningskort som påminnelse.

Skulle det mot förmodan vara så att Ni har betalat, kontakta sekreteraren eller kassören så får vi reda ut orsaken till att vi inte har noterat detta.

Telegrafins historia

REDAN 1988 fattades det definitiva internationella beslutet om att avskaffa radiotelegrafin till sjöss från och med den 1 februari 1999. Den civila telegrafistutbildningen har helt upphört. Detta innebär även att kustradiostationer inte längre behöver ha telegrafistutbildade tjänstemän efter 1999. Inom FRA nyutbildas inga egna telegrafister, vid nyanställning anses dock telegrafikunskap vara en merit.

Militären bibehåller telegrafin som ett alternativt kommunikationsmedel och för att erhålla högsta certifikatklass som radioamatör krävs fortfarande telegrafikunskap. Telegrafin har genom åren vidareutvecklats till fjärrskrift, telex och datakommunikation och inte som många kanske tror telefon, rundradio och television.

Här följer en tillbakablick

Det har genom tiderna funnits många olika slags signalsystem för att kunna meddela sig med varandra. De första systemen byggde på signaler av ljud och ljus som t.ex trummor, näverlurar, röksignaler, vårdkasar och fackeltelegraf.. Olika flaggspel har också funnits, bl a fastställdes 1790 en sifferkod för flaggor och olika positioner för hissande av flaggspel på fartyg

Optiska Telegrafan

Uppfinnaren av kikaren på 1600-talet gjorde det möjligt att utveckla den optiska telegrafan. Ordet telegraf kommer från grekiskans tele = fjärran och grafin = skriva. Skriva bör innebära att formulera valfria ord och meningar med hjälp av bokstäver och stavelser. I början fanns behovet att överföra meddelanden snabbt över stora avstånd främst under krig.

Svensken Edelcrantz experimenterade med optiska telegrafer här i Sverige. Han invigde sin optiska telegraf 1794 med en hyllningsdikt till svenske kungen på hans födelsedag. Meddelandet gick från Stockholms slott till Drottningholm, där kungen befann sig.

Edelcrantz utvecklade så småningom ett eget system helt olikt de tidigare framtagna systemen.

Systemet byggde på tio fällbara järnluckor som kunde avläsas på långt avstånd med kikare. Luckorna bildade vad som idag kallas ett binärt system med 10 signalelement - en föregångare till moderna datasystem. Luckornas olika lägen bildade kombinationer av siffror som i signalböcker översattes till bokstäver, ord eller meningar. Systemet medgav 512 olika kombinationer. Telegrafnätet bestod av telegrafstationer med c:a en mils avstånd från varandra. En signal repeterades steg för steg från en station till nästa tills den så småningom nådde adresstationen. En signal visades högst i 2 minuter på varje station, så i teorin skulle man kunna sända 30 signaler i timmen.

Det svenska optiska telegrafnätet var begränsat till Stockholm, Göteborg och Karlskronas skärgårdar och hade sin största betydelse under finska kriget 1808-1809. Efter finska kriget fick det optiska telegrafnätet förfalla, men 20 år senare byggdes det upp igen. Under 1830-talet blev dock den politiska situationen i Europa spänd och svenska regeringen ansåg det nödvändigt att förstärka kustförsvaret. Som ett led i detta återuppfördes det optiska telegrafnätet. Linjerna från Stockholm, Göteborg och Karlskrona togs åter i bruk och öppnades samtidigt för all-

mänheten. Trafiken var emellertid ganska obetydlig, vilket delvis berodde på att den optiska telegrafan endast kunde användas då väderleken medgav det.

Den sista optiska telegrafstationen fanns på Vinga och den lades ner år 1881. Stationen i Furusund är den enda som finns kvar idag. Enligt en minnesplatta anges det att det var en ändstation i förbindelse till Stockholm fram till 1866. Det var vid ändstationerna som meddelande lämnades och mottogs. Nu övergick man till ett annat system, nämligen den elektriska telegrafan. Och självklart måste vi då börja med Samuel Morse, den amerikanske konstnären som blev uppfinnare inom elektroniken, och som 1837 konstruerade det första morsealfabetet. Till sammans med Italienaren Marconi lades grunden till ett system där man kunde telegrafera utan tråd.

Elektriska Telegrafsystem

Då den elektriska strömmens olika egenskaper upptäcktes konstruerades flera olika system för att överföra information med hjälp av elektricitet. Jag skall här återge ett av de system som får anses ganska märkligt. "Humantelegrafan" som hade tio trådar en till vardera av mottagarens fingrar. Man lade en spänning mellan två av trådarna och jord. Mottagaren ryckte till i dessa två fingrar och vilka det var tolkades till ett tecken. Man kunde på detta sätt överföra 45 olika tecken. Någon större färdighet kunde ej uppnås eftersom mottagaren efterhand förlorade sin känslighet och ny personal fick läras upp!

Samuel Morse

Samuel Morse (1791-1872) Under en båtresa över atlanten år 1832 fick han idén till en elektromagnetisk skrivtelegraf med tillhörande telegrafalfabet. Det kom dock

att dröja till 1837 då alfabet och system var fulländat. Den elektromagnetiska telegrafan bestod av en kontaktnanordning, en morsenyckel som slöt respektive bröt strömmen vid sändning av morsetecken. 1844 började man använda systemet på platser i USA och Canada. En experimentlinje byggdes mellan Washington och Baltimore en sträcka på 65 kilometer. Det blev en stor succé och därmed gjordes ett stort genombrott. Telegraflinjer byggdes nu över hela USA.

Morsealfabetet var det s k "American Morse" där Engelska språkets vanligaste bokstäver fick de kortaste och mest lättsända tecknen. Det var en mycket snabb kod som bättre passade människor än apparater. Bokstäverna C, O, R och Y hade t.ex. ett mellanrum inne i tecknet, L och siffran 0 bestod av ett långt streck, längre än övriga långa tecken. Det amerikanska morsealfabetet passade inte de europeiska apparaterna 1851 enades man om en kod som fick namnet Continental Code/ Morse, senare ändrat till International Morse. Den sattes samman av American Morse och tre andra telegrafalfabet som då hade tagits fram. Morsealfabetet är en kombination av korta och långa teckendar. En kort teckendel utgör en tidsenhet. Morsetecknet A består av en kort och en lång teckendel. För att särskilja teckendar inom morsetecknen görs uppehåll under en tidsenhet, det vill säga lika lång tid som en kort teckendel pågår. För att särskilja ord görs uppehåll under sju tidsenheter. Morsetecknen bildar en ljudbild och inte en kombination av långa och korta teckendelar.

I Europa provades redan 1833 ett annat system. Två tyskar professorer Gauss och Weber hade utvecklat ett system med en s k nålelegraf. som det dock senare skulle visa sig ej kom upp i samma has-

tighet som morsesystemet. Nåltelegrafen grundades på magnetiska egenskaper och att man genom att ändra storleken och riktningen på en ström genom en ledare (enkelledare/jord) kunde få en kompassnål att ställa in sig i olika lägen I Sverige började man tillverka telegrafapparater enligt Morses system och den första elektriska telegrafen anlades mellan Stockholm och Uppsala år 1853. Det året räknas som det svenska telegrafverkets födelse.

Telegrafnätet växte snabbt och sträckte sig 1857 från Ystad i söder till Haparanda i norr. 1854 fick Sverige telegraf-förbindelse med kontinenten via en under-vattenskabel över Öresund. År 1866 knöt man samman de amerikanska och europeiska telegrafnäten med en kabel på atlantens botten. I Sverige använde man i början Morses system och sände tecken för hand med hjälp av en särskild morsen्यckel, men på 1870-talet infördes Whetstones snabbskriftsystem med på förhand perforerade pappersremсор för maskinell sändning av tecken.

Telegrafen går till sjöss

Italienaren Guglielmo Marconi (1874-1937) kom 1896 med ett förslag till hur man skulle kunna telegrafera utan tråd, vilket lade grunden till det praktiskt användbara system som han sedan utvecklade. Före honom hade den tyske fysikern Hertz visat hur elektromagnetiska vågor kunde framställas. Han i sin tur byggde på en elektromagnetisk teori om ljuset som den engelske matematikern Maxwell lagt fram 1867 att det fanns en likhet mellan ljuset och elektriciteten. Han införde begreppet "vågartad elektrisk strålning" 1897 gick telegrafen för första gången till sjöss då Marconi utförde experiment med hjälp av två italienska krigsfartyg. Tele-

graferingssträckan blev 12 nautiska mil (c:a 22 km).

Marconi förlängde hela tiden den sträcka över vilken han kunde sända och mottaga trådlösa signaler. 1899 lyckades han överbringa engelska kanalen, och under en brittisk flottmanöver samma år utväxlades trådlösa telegram på ett avstånd av ända upp till 110 kilometer med hjälp av Marconis apparater. När telegrafen gick till sjöss kring sekelskiftet använde de amerikanska fartygstelegrafisterna det amerikanska morsealfabetet ända fram till 1912, trots att alla andra nationers fartyg använde den kontinentala koden.

De första fartyg som utrustades med trådlösa telegrafapparater var italienska och brittiska krigsfartyg. I Sverige var det flottan som först satsade på trådlös telegrafering. År 1899 började de första försöken med tyska apparater, och på hösten år 1900 utfördes mycket lyckade försök i Stockholms skärgård. 1909 var 27 svenska örlogsfartyg försedda med radiotelegraf. Våglängden stationerna arbetade på var 300, 450 och 600 meter.

Trafiken

Huvudsyftet med att ha radio och telegrafist ombord på fartyg är ju naturligtvis säkerheten för de ombordvarande. Många sjöolyckor har slutat lyckligt, genom att andra fartyg kommit till undsättning tillkallade med hjälp av radio. Väderrapporter flera gånger om dygnet blev ett nytt hjälpmedel. Sjöfartsvarningar sändes ut från kustradiostationer på regelbundna tider. I början av 1930-talet kom fjärrskrivmaskinen -teletype och teleprinter var de vanligaste systemen. Efter andra världskriget infördes telex på företagen och 1980 föddes även telefaxen som kunde överföra både text och bild på elektro-

nisk väg. Numera konkurrerar digitaliserade överföringar som datorpost via persondatorer.

Utbildning

De första radiotelegrafisterna i den svenska handelsflottan fick sin utbildning vid Marconiskolorna i Rotterdam och Bryssel. För att få ett certifikat var man tvungen att avlägga prov vid telegrafverket. Flottans fordringar på telegraferingsskicklighet var lägre än telegrafverkets. 1912 startade telegrafverket den första kursen i Stockholm. På kursen deltog 24 elever. Utbildningsanstalten låg på Malmskillnadsgatan 19B och från starten fram till 1933 var civilingenjör Gunnar Holmström chef. Han efterträddes av civilingenjör Einar Malmgren, 1933-1961.

De internationella fordringarna för förstaklasscertifikat var att felfritt kunna sända och mottaga i minst 100-takt (20 ord/min) och för andraklasscertifikat var kravet 60-takt (12 ord/min). De svenska certifikatproven var stränga. Både sändnings- och mottagningsproven skulle vara helt felfria. I de flesta andra länder tilläts enstaka fel samt tidstillägg. 1932 blev det nya certifikatbestämmelser. Fordringarna för morsetelegrafering var 10 mottagna och 10 sända telegram a cirka tio ord, medelhastighet för första klass 100-takt på krypto och 125-takt på klartext. Militära fordringarna var minst 90-takt på FO och Milo-nivå samt 80-takt vid övriga förband.

Minnesmärken

Furusund

Den optiska telegrafan i Furusund är den enda som finns kvar idag. Den byggdes 1837 och var i drift till 1871. Stationen är renoverad genom Telemuseums försorg till fungerande skick. I samma fastighet fanns elektrisk telegraf från 1866 och telefonsta-

tion från 1891. Byggnaden lämnades först då Furusund automatiserades 1960.

Dalarö

På Dalarö skans finns en replik på platsen för den station som fanns där 1808-1809. Stationen har ingen regleringsmekanism men vissa av plattorna kan vridas.

Märsta mot Sigtuna

Elektrisk telegraf. Kopia i brons av första telegrafstolpen från 1853 med minnessten över telearbetaren. Minnesmärket finns vid vägen från Märsta mot Sigtuna c:a 2 km NV Märsta centrum.

Militär Utbildning

Avslutningsvis skall jag nämna lite om utbildningen av telegrafister. Nästan alla kan lära sig telegrafi, men självfallet är antalet övningsstimmar mycket varierande. Man kan göra följande gradering och procentuella fördelning av telegrafianlagen hos elever:

Grupp 1:

Med synnerligen goda anlag (ca 5 %)

Grupp 2:

Mycket goda anlag (ca 10 %)

Grupp 3:

Goda anlag (ca 15 %)

Grupp 4:

Tillfredställande anlag (ca 60 %)

Grupp 5:

Icke tillfredställande anlag (ca 10 %)

Ju äldre man blir desto svårare får man att lära sig telegrafi eftersom bl.a. hörselorganens funktion redan före 30 års ålder börjat försämrats. Under själva grundutbildningen bör man träna minst tre gånger per vecka - Helst varje dag. Vid varje övnings-tillfälle är det lämpligt att genomföra två-tre lektioner. Mellan lektionerna bör uppehåll göras på 10-15 minuter.

- Inläringen består av två moment:
1. Identifiering
  2. Registrering.

Morsetecknen är ljudbilder. Det är viktigt att registreringen görs entydigt, och att nedskriften sker efter det att ljudbilden identifierats.

Källor:

- Den optiska telegrafens historia i Sverige.
- Svensk uppslagsbok
- Axblock ur telegrafins historia av Sven Lindberg
- Radion och Radiotelegrafisten av Birgitta Gustafsson
- Radiotelegrafi Anita Kempe Tele-museum
- Författare Kjell Nerlich, Karlsborg (SM6CTQ)
E-post: ctq@algonet.se

Disketter till salu!!!

Ett antal nya märkes- och lätt be-gagnade (olika fabrikat) disketter bortslumpas:

*Nya Sony 1,44 MB = 3,50/st
Beg 1,44 eller 1,2 MB = 2,00/st
Beg 360 eller 720 KB = 1,00/st*

**SM6LKT Jan-Olof,
0320/481 29
0706/64 15 70**

Stor körtävling med häst och vagn i Borås

VI har blivit konsulterade att hjälpa till på ytterligare en mycket stor tävling i Borås.

Denna gång gäller det inte fälttävlan, men däremot körtävling. Alltså ingen sångtävling, utan det gäller körning med hästar och vagn.

Det är första gången som vi engagerats att hjälpa till på denna typ av tävling.

Vårt arbete består i att vara i närheten av hinderdomarna för att rapportera till speakern huruvida ekipagen går felfria eller ej.

Naturligtvis ingår inte hoppning, men i gengäld är det precisionskörning med hästar och vagn, och det är säkert inte det lättaste heller.

Denna tävling körs den 10 juli och arrangören önskar att samma personal kan tjänstgöra på samtliga tre tävlingar på gamla övningsområdet i Borås. Orsaken är givetvis att vi då känner hinderdomarna och de oss, så att det gemensamma arbetet ska gå så smidigt som möjligt.

Om sanningen ska fram har vi en gång tidigare erbjudits att medverka på denna typ av tävling. Den gången tvingades vi tacka nej, beroende på att det var mycket kort varsel, så vi hann inte mobilisera ihop så många operatörer som krävts.

- SM6LKT

När karusellerna står stilla

Det lät nästan som fjolårets Adventskalender. Men det kan även sägas om oss i klubben. Vi har ju fört en låg profil under vintern. Senaste sambandet som vi engagerats på var på folkcracen i Skene den 31 oktober.

Sedan dess har vi haft två möten, varav det ena årsmöte. Utöver detta har vi faktiskt inte haft någon enda aktivitet. Denna eminenta tidsskrift har utkommit en gång under tiden.

Men vad gör vi för övrigt då? Det är nu som karusellerna står stilla och behöver översyn. Eftersom vi räknar med att det dyker upp allehanda göromål under sommaren är det nu som man måste fixa till all utrustning och se över så allt fungerar som det ska.

Redaktionell hjälp

I mitt fall har mycket energi lagts ner på utbyte av datorutrustning på redaktionen. Den gamle 486'an förpassades "ett steg åt vänster", alltså till packetköret, som där via WinPack och Windows 98 ser till att all post kommer och går som den ska.

När det gäller det redaktionella jobbet med tidningen har det blivit lite ny programvara. Den fungerar i princip som min gamla, men har betydligt fler finesser, så det tar ett tag innan jag kommer på allt. En mycket stor fördel i programmet är "utskjutningsfunktionen". Detta innebär i korta ordalag att jag numera direkt kan skriva ut de två sidor som ska vara på samma tryckark. Förut har jag fått skriva ut sidorna på varsitt papper och sedan klippa och klistra in dem i rätt ordning, så det blev rätt ordningsföljd i den färdiga trycksaken. Om det därefter skulle blivit utökning med fyra sidor hade ju allt fått

göras om från början. Detta program tar hänsyn till detta, och skriver ut sidorna helt automatiskt, vilket minskar mitt arbete drastiskt. Dessutom är det ju mycket roligare att arbeta när man ser hur fint resultatet blir.

Det maskinella består nu av en Pentium II dator med lugna 350 hästkrafter, men ändå betydligt snabbare än den gamle 66'an. Vidare 19 tums SVGA-skärm så man ser tidningslayouten tydligt och två sidor får plats samtidigt. Det stora internminnet på 128 MB gör att arbetet flyter bra.

Det har varit mycket strul med själva installationen. Först fick jag ingen fart på själva datorn, utan försäljaren fick byta ut stora delar. När allt väl fungerade så skulle jag ju även ha den gamla scannern tillkopplad. Då visade det sig att den gamla SCSI-kortet inte fungerade ihop med Windows 98, varför ett nytt sådant fick inköpas. Faktum är ju att jag kunde ju få en komplett ny scanner för samma pris som enbart detta kort kostade.

Men nu är alla pusselbitar på plats och allt fungerar riktigt. Måste passa på att rikta ett stort TACK till datakunniga kompisar som oförtrutet har försökt hjälpa mig – Morgan/TKY med det tekniska och Mikael/VUB med det programmässiga. Utan detta hade jag aldrig fått igång utrustningen. Å andra sidan, hade jag inte vetat att hjälp funnits på nära håll, hade jag säkert aldrig köpt några nya datorer alls. Då hade min äldsta 286 fått duga några år till.

Sambandsbuss

Sedan har man ju en stor bit att fixa och det är ju våra transportfordon. I mitt fall en tolv år gammal VW-buss som gärna vill skifta i färg med tiden. Denna egenskap måste också stoppas i tid, om inte allt vad järn heter ska försvinna för gott. Så här krävs en upprustning varje vår som tar bort det värsta av vinterns härjningar.

Dessutom är det en hel del annat som ska ses över. Tänker närmast på antenner, kablage och högtaleri som används när vi är ute på sambandsuppdrag. Även sådana trivala saker måste skötas om, och håller inte i evighet och viss skötsel. Vidare har vi ju stor åtgång på laddningsbara batterier och dessa måste underhållas så dess kapacitet kvarstår optimalt.

Riggar

Förra året investerade jag själv ganska mycket i ny bärbar stationsutrustning. En ny handapparat med hands-free, vilka jag uppskattar mycket. På så sätt frigör detta båda händerna, som man istället kan ha i fickorna.

Även en ny mobilrigg anskaffades. Denna sitter dock ej i bilen utan är monterad bofast. Den är också utrustad med minirepeater, och denna kan med fördel utnyttjas på samband som är runt centralorten för att förstärka handjagarnas signaler.

Riggen som sitter mobilt har ju även den minirepeater och den utnyttjas ju självklart mobilt. Nackdelen att ha en minirepeater i en bil är ju att bilbatteriet tar ganska mycket stryk. Eftersom den sänder nästan hela tiden så drar det ut batteriet ganska snabbt. Man bör ha med ett extra fritidsbatteri, helst parallellkopplat med det ordinarie, eller ha det i reserv ifall motorn inte skulle starta.

Årets säsong

Vi hade räknat med att årets turné skulle börja den första maj. Tre föreställningar samtidigt var planerade – Fälttävlan i Tranemo, Orientering i Berghem och Folkrace i Skene. Som tur var blev folkrace'n inställd så detta underlättade betydligt. Å andra sidan körs den stora folkracefestivalen under Pingsthelgen och här fordras många operatörer under tre dagar. Så motortävlingar blir vi inte utan.

I början av april ringde oss plötsligt hästarrangören i Tranemo och meddelade att deras traditionella hösttävling kommer i år att köras under våren i stället. Därför önskade de vår hjälp under två dagar i april – den 24:e och 25:e. Enligt uppgift lär det räcka med fem operatörer per dag, och det ska nog inte vara några problem att få ihop, ty nu är funktionärerna sugna på uppdrag efter hela vinteruppehållet.

Men det räckte inte med detta. Tydligt är det en stor ryttarhelg i Tranemo runt den 1:a maj, och de ville ha vår hjälp även den 2:e. I och med detta är vi uppbokade två helger på rad. Sedan ett litet uppehåll på tre veckor, därefter full fart igen.

Detta var arbetena i april och maj. Det blir inte lugnare sedan heller. Den 19:e och 20:e juni har vi en ganska stor tävling i Borås. Det är också en fälttävlan i stil med de båda vi hjälpte till på under förra året. Det går åt cirka 10 operatörer varje dag, och självklart hoppas vi på att få funktionärer från Borås, för att hålla resekostnaderna på en rimlig nivå.

Mitt i semestern, för dem som har semestern då, eller rättare sagt den 10 juli, kommer vi att medverka på en för oss ny sorts tävling. Detta också i Borås, men det är en körtävling, man sjunger inte, utan

kör hästar med vagn. Vi kommer att ha ungefär liknande arbetsuppgifter som vanligt, alltså bedömningsrapportering från hindren. Här beräknas det även gå åt 10 operatörer.

Denna tävling var planerad att köras i maj, men det visade sig att militären hade en skjutövning samtidigt. Då hade man väl skrämt livet ur hästarna, så man beslöt att flytta till ett mera lämpligt datum.

I september blir det hårda tag igen. Den 4:e kommer det att bli en mycket stor internationell fälttävlan arrangerad i Borås. Vi behöver minst 20 operatörer. Många olika moment kommer att köras samtidigt, vilket drar med sig att vi måste finnas på flera olika banor. I sin tur drar detta med sig att vi måste förlägga oss på flera olika frekvenser, för att inte störa varandras rapporteringar. Men det ska inte vara några problem då vi har ganska stora frekvensområden att utnyttja. Det största problemet blir kanske att få tag i tillräckligt med rigggar. Det blir naturligtvis både 2-meter och 70-cm-rigggar som behövs.

För vår del, som det ser ut i skrivande stund (11 april) kommer året att avslutas med två folkracetävlingar, dels den 18 september och dels den 6 november. Gemensamt för alla folkrace på Backabanan är att det går åt sju operatörer per gång.

Ett tips till er som sällan eller aldrig är med på dessa roliga inslag. Följ med oss ut. Vi har mycket trevligt på de olika tävlingarna. Träffar många trevliga människor och inte minst, vi gör ju reklam för vår hobby samtidigt. Förenar alltså nytta med nöje.

Nu blir gubben nostalgisk

Själv har jag hållit på med radiosamband i mer än 25 år. Jag köpte min första radio i oktober 1973. Det var naturligtvis på 27 Mc-bandet. Det var ju nästan det enda tänkbara då, utan högre krav på licens. Sedan har det rullat på. Amatörradio kom in i bilden 1980 och sedan dess har vi kört på dessa band.

Just tiden med privatradio glömmar man aldrig. Det var ju nästan alltid problem med att få det att fungera. Konditionerna var nyckfulla på kortvågen och man var alltid tvungen att före tävling köra ut och kolla så förbindelserna fungerade mellan alla mobila platser och till basen. Detta fungerade nästan alltid då. Men på själva tävlingsdagen var det alltid en massa störningar och skräp som effektivt blockerade sambandet.

Med tiden lärde man ju sig detta, och man garderade sig rejält. Om man hade signalstyrkor på 8 och däröver behövde man sällan vidta åtgärder, ty detta gick igenom för det mesta. Men de underliggande fick kompenseras på något sätt. Vi använde oss av mobila riktantenner med tre element vertikalt. Detta förbjöds av dåvarande Televerket. Självklart var ju extra slutsteg också förbjudet. Då fanns bara en lösning kvar – ställa upp länkstationer med korta avstånd. Detta förde ju med sig att många operatörer ”försvann” till att vara länkar, såvida man inte kunde slå två flugor i en smäll, alltså ha en länk samtidigt med en radiokontroll. Nackdelen med detta var ju att alla rapporter måste repeteras flera gånger med påföljd att meddelandets innehåll i slutet inte var samma som från början...

Ett annat sätt var att sätta upp en basstation med telefon i centrum av tävlingsområdet. Detta är ju inte det lättaste, utan

man behövde därför gärna utnyttja en redan befintlig radioinnehavare. Detta utnyttjades i många fall. Det var alltid stora problem när tävlingscentrumet var förlagt till Skene och själva tävlingssträckorna gick ända ner mot Varbergsområdet. Då fanns ju heller inga mobiltelefoner som kunde ta de längsta avstånden.

Med dagens fina utrustning på rena frekvensband är ju mobil trafik Skene-Varberg inga som helst problem. Som absolut sista utväg har ju nästan alla mobiltelefoner idag, och dessa fungerar ju nästan överallt.

Konkurrens

Vi var ett tag rädda för att bli utkonkurrerade av mobiltelefoner, men det har visat

sig att radion har en mycket stor fördel, nämligen snabbheten. Under tiden det tar att trycka in ett nummer, som man dessutom måste veta, tills mottagaren svarar, har vi hunnit säga mycket via radio, och dessutom till samtliga lyssnare på frekvensen.

Alltså kan man fastslå att telefon är jättebra om man bara ska nå EN mottagare. Radion har sin stora fördel att den fungerar som snabbtelefon – bara ta PTT'n och ropa. Alla hör allt och alla. Självklart behövs båda systemen.

- SM6LKT

Fieldday

Även i år kommer vi att bjuda klubbmedlemmarna på "lite grillat" i samband med den sedvanliga fielddayen.

Datum är bestämd till lördagen den 12 juni. Dock är inte undertecknade helt överens om vilken plats eller exakt tid det blir.

Lite spänning måste det vara. Håll er informerade över "nätet" så ni inte missar vårens begivenhet i skog och Mark...

- Arne/KDH och Dan/TZL

”Winpack” - en användarrapport

Inågot mindre än ett år är vi några stycken runt omkring som använt oss av packetradioprogrammet Winpack istället för de gamla DOS-programmen.

Man undrar naturligtvis varför? De gamla programmen har vi ju kört med uppemot tio år. Orsaken till det är beroende på maskinvaran. Våra gamla maskiner av typen 286 eller sämre gick ju knappt inte att använda annat än DOS.

Men allt eftersom tiden gått har ju datorparken förnyats och då blir ju de gamla över för att använda till packetradio. När 386:an skulle ersätta 286:an som paketmaskin kom det ju på tal att man kunde köra Winpack i den.

Programmet Winpack är skrivet speciellt för packetradio, av en radioamatör i England. Det är alltså inte något vanligt telefonprogram i likhet med DOS-programmet Telex. Detta gjorde ju i och för sig sitt jobb hyfsat, men Winpack är så mycket mer än bara ett terminalprogram.

Höga maskinvarukrav

Som namnet antyder är det ett Windows-anpassat program. Det klarar att köras med Windows 3.1, 95 och 98. Dessa tre har vi provat med perfekt resultat. Klénare dator än 386 är inte att tänka på. 386 klarar inte 95/98 varför Windows 3.1 är det som behövs. Vill man ha 95/98 krävs minst 486/DX2.

Om man nöjer sig med 386 och Windows 3.1 krävs det minst 4 MB internminne. Helst 8 MB. Orsaken är ju att Windows vill helst ha fyra och Winpack också fyra meg. Eftersom Windows är ganska stort i sig självt, bör hårddisken vara uppemot 80 MB. Helst mer. Självt kör jag med en 486/DX2 med 32

MB internminne, hårddisk på 500 MB, Windows 98 och Winpack. Det går bra om man bara kör ett program åt gången. Startar man ytterligare ett program, blir det oacceptabelt segt. Alltså var det inte så lyckat med Windows 98 i den maskinen. Det hade nog varit bättre med Windows 3.1/95.

Det har ingen större betydelse om man använder 3.1/95/98. Winpack fungerar lika bra. Orsaken kan ju vara att man vill ha samma operativsystem i alla maskiner. En vanesak.

Vi kör mot TNC som programmet är konstruerat för. Det ska kunna gå att köra även mot s.k. ”Baycom-modem”. Då krävs speciell programvara som liksom Winpack hämtas hem gratis från Internet. Ingen av oss här har provat den modellen så jag kan inte svara på hur det fungerar. Det var någon som nämnde att ett ljudkort i datorn kunde simulera ett modem. Vet inte alls hur det fungerar heller.

Programmet är tänkt att vara igång ständigt. Alltså måste man ha nätaggat, radio, TNC och dator igång kontinuerligt. Skärmen behöver naturligtvis inte vara påslagen.

Ta emot bulletiner

Orsaken till detta, är ju att programmet ”sniffar” på packetkanalen för att lyssna och mata in de s.k. headers’en. Dessa är själva titlarna på alla bulletinerna som ständigt rullar fram. Datorn håller sig alltså informerad om dessas existens och lagrar dem på hårddisken. Man behöver alltså inte lista alla nyinkomna bulletiner varje dag, som man gjorde förr.

Finessen med detta är bekvämlighetsskäl och dessutom att man kan abonnera på bulletiner som man tycker är intressanta.

Detta anger man i en speciell "önskelista", där man kan ange t.ex. kategori, avsändare eller mottagare. När en headers med motsvarande önskning kommer, markeras aktuell bulletin och innehållet körs över till datorn helt automatiskt.

Skulle det visa sig att man vill ta hem andra bulletiner än de som markerats, är det bara att manuellt gå igenom listan och markera de önskade, och datorn tar hem dessa vid nästa hämtning. Dessa hämtningar ställer man också in själv när det ska ske. Själv har jag angivit ungefär 40 olika tidpunkter per dygn. Dagligen ligger dom med en halvtimmes mellanrum. Nat-tetid ungefär tre timmars mellanrum.

Nu är det inte sagt att datorn går in till BBS på varje klockslag av de angivna tiderna. Den går endast in om det finns något att hämta, eller om något ska skickas iväg från mig. Man kan alltså även skicka brev som den automatiskt sänder iväg, samt även ingående personliga brev. Medvetet har vi skiljt lite på tiderna så att inte flera kopplas in samtidigt till BBS vilket kunde köra ihop sig.

När man fått ett personligt brev – antingen från BBS eller grannen lagt något direkt i datorn syns en indikering på skärmen. Inkommande brevkorg är upptänd och antalet olästa brev visas.

Skicka brev

När man ska skicka brev kan det göras på olika sätt. Antingen gör man precis som förut med gamla DOS-program, kopplar upp BBS och skriver brevet "on-line". Detta låser ju upp BBS den stund det tar att författa brevet. I och för sig hindrar man ju ingen annan, ty BBS klarar att hantera flera användare samtidigt.

Men i Winpack kan man skriva och redigera sitt eller sina brev i programmet. När man skrivit färdigt ger man ett kommando att brevet är klart. Då signeras brevet med en signatur som är förprogrammerad med t.ex. "73 från xx" med datum och tid. Här sparar man alltså lite arbete. Man kan skriva flera brev efter varandra. Allt lagras i datorn till det är dags att skicka iväg dem.

På tal om att spara arbete. Det finns även en inbyggd adressbok. Denna sparar enormt mycket arbete. Om man skriver ofta till vissa motstationer är det en fördel att lägga in dessas uppgifter i adressboken. Här lägger man in namn, hemma-BBS, call och status. När man ska skicka ett brev till någon som ingår i adressboken, klickar man bara på callen, så tas alla uppgifter fram direkt och man slipper därmed skriva alla krångliga adresser.

Skulle man vilja sända brev med samma innehåll till flera olika mottagare, kan man ju dels sända det som bulletin – då kan ju alla läsa brevet, eller också kan man skicka det som personligt brev, men ändå med samma innehåll. Då anger man i en lista vilka som ska få brevet, med komplett call och sökväg (hemma-BBS). Dessa listor kan självklart sparas, ifall man ofta vill sända brev till olika grupper.

Själv har jag tre sådana listor i beredskap. En för alla inom vår klubb, en för alla i paketkörare i Mark som kör Winpack, och en för alla som jag känner extra väl. Den sistnämnda brukar användas för att sända ut julkort.

När man skrivit brevets innehåll färdigt kopplas brevet ihop med just den listan man vill ha, och sedan sköter programmet om så att brevet kopieras till alla på listan. Breven går sedan iväg som personliga brev.

De funktioner jag nämnde inledningsvis med hämtning av brev kräver viss medverkan från vår BBS. Den måste vara konstruerad och inställd för denna typ av forwarding. Här har vi vår sysop Morgan/TKY att tacka för att han varit förutseende när han valde programvaran till den.

Direkt-QSO också möjligt

Utan inblandning av BBS fungerar inte systemet lika bra. Men det hindrar inte utan man kan köra packet ändå. Under förutsättning att man når motstationen direkt, eller kan köra via någon annans digipeater eller nod, går det fint att skriva direkt till motstationen. Dock stoppas ju alla långväga brev och bulletiner om inte BBS'en fungerar.

Paketradio går ju ganska sakta att överföra, vilket innebär att radiokanalen tas i anspråk mer än nödvändigt. Därför är programmet gjort så att överföringen komprimeras. Då tar det inte så lång tid att överföra data. Kan ju vara bra om det är stora filer som ska skickas.

Ytterligare en fördel med komprimeringen är ju att det blir oläsligt för andra än motstationen. Man får dock se upp med att breven bara är komprimerade i vissa fall. I en del fall skickas de okomprimerade i etern.

Binärfilöverföring

Det har ju tidigare varit lite bökitigt att sända rena datafiler, alltså binärfiler eller bildfiler. Vanliga textfiler är ju inga problem men de övriga har man behövt köra i speciella 7plus-program, och likaså tillbaka igen hos motstationen. Ofta har det inte blivit rätt i överföringen eller när filen ska packas upp.

Med Winpack sköts allt detta helt automatiskt. Man behöver inte ens tänka på

det. Programmet ser vilken sorts fil det är frågan om. Delar upp den i bitar som kan överföras och sedan, i andra änden (givetvis måste även den ha Winpack) sätts bitarna samman till en komplett fil och operatören får en indikering från systemet att en fil av den typen finns lagrad i en speciell katalog.

Eftersom vi använder TNC har ju vi fortfarande kvar finessen med personlig brevlåda. Den gamla hederliga --8. Men som vi känner till är ju de ofta mycket trånga. Kör man med Winpack kan man mata in i stort sett hur stora filer som helst till motstationen. Självklart beroende på hur stor hårddisken är. Med andra ord har vi numera dubbla personliga brevlådor. Både i TNC och i datorn.

När man kopplar upp sig direkt till en Winpack-station kan man göra mycket annat roligt också. Inte bara skriva eller ändra brev till mottagaren eller någon annan. Man kan även vandra runt i dens hårddisk. Inte hur som helst, utan bara i de kataloger som har getts tillstånd till. Här kan man hämta eller lämna filer. T.ex. kan nämnas att Mikael/VUB har ett rejält bibliotek över ritningar på många olika antenner.

Beräkningsprogram

Ytterligare en finess som finns hos den Winpack-utrustade, men som inte syns vid första anblicken, är ett QTH-lokatorprogram. Här kan man ange t.ex. sin egen lokatorruta och den önskade, så får man ut avståndet och bäringen. Hur går man då? Koppla upp stationen t.ex. c sm6lkt. När kommandopromptern visas, skriv /loc. Sedan är det bara att följa instruktionerna.

Om man vill lämna brev eller filer finns en hjälptext som vägleder. Man bör-

jar alltid med att koppla upp genom: c sm6lkt. Kommandona sedan måste alltid föregås av ett snedstreck (/). T.ex. /msg för att komma in i "brevskrivarläget". Brevet ska alltid avslutas med filsluttecken, /ex eller ctrl-z (som vanligt) och när man vill gå ur systemet blir det /b. För att få fram hjälptexten /h. Alltid snedstreck före kommandona.

Självs har jag en instruktion där var och en kan ta hem innehållet som mer detaljerat anger hur man skickar olika slags brev. Man måste alltså inte själv köra med Winpack för att komma åt meddelanden hos Winpack-station.

Jag nämnde att programmet var fritt att hämta hem från Internet. Självkärlar har vi redan tagit hem det och har på diskett för de som är intresserade, och dessutom med den senaste uppdateringen som heter version 6.42.

Upphovsmannen vill gärna ha en slant för att vi får använda det. Det kostar 10 pund och det motsvarar ungefär 132:-. Det måste väl anses billigt för ett så bra program. Men den som inte vill betala, kan ju använda det ändå. Det finns inga spärrar utan fungerar precis lika bra ändå. Nackdelen är ju att man blir påmind då och då med en retlig dialogruta om att man glömt registrera sig.

Sammanfattning

Till sist måste jag medge att programmet fungerar mycket bra. Eftersom det är Windows-baserat finns det många kort-

kommandon. Man behöver inte skriva så mycket och dessutom känner man igen sig från andra Windows-program.

Har givetvis "klipp-och-klistra"-funktioner och allt annat som hör Windows till. Alla privata brev lagras i speciella arkivkataloger, ifall man behöver titta tillbaka. Snabbtangenter för de vanligaste rutinerna kan man programmera efter behag.

Packet/Email

En finess som funnits ett tag (det är inte specifikt för Winpack) är att det går att sända ett brev från packetstation till emailanvändare. Det går givetvis att skicka även åt andra hållet. Principen är den att man sänder brevet via SK6YW i Göteborg som i sin tur sänder brevet via en server i USA och som sedan länkar ut brevet till mottagaren.

Nackdelen är den långa överföringstiden. Jag har provat och det tog ett dygn att sända från mig och det tog ytterligare 2,5 dygn tillbaka. Email på vanligt sätt tar ju några tiondels sekunder... För att kunna sända så här "cross-mode" krävs en speciell adressering som jag lämnar ut till intresserade på begäran.

- SM6LKT

På sådana här små utrymmen har medlemmarna rätt att föra in småannonser och liknande. Hör av er till den oansvarige redaktören bara.

Mera fälttävlan i Tranemo

Detta var helgen då vi hade dubbla arrangemang. Alltså 1:a maj 1999.

Dagen började med samling vid ridskolan på Berg i Tranemo kl: 09.00. Allt gick noga igenom bakom Hans buss.

Vid första testet av radioanläggningarna konstaterades att Hans störde in i speakeranläggningen, men det kanske var medvetet för att vi även skall få den sysslan.

Första start var kl: 10.00 och därefter gick det i ett till middagsavbrottet. Antalet deltagare denna dag var ca: 135 st och antalet operatörer som skulle sköta det hela uppgick till 9 st. Efter att Elisabet och La-ila ställt om det hela fick vi även ett par reserver på både eftermiddag som förmiddag.

Efter middagspasset var nog det tuffaste då vi hade 3-4 hästar ute samtidigt och vår käre MLI fick jobba hårt i speakerbåset för att hinna uppfatta allt. Vid 17.30 tiden var det hela avklarat och man kunde börja koppla av. Tävlingsbasen Roger Edberg tyckte vi skötte oss bra som vanligt och tackade oss efter dagens tävlingar.

Det hände ett par mindre olyckor men inget som var riktigt allvarligt utan det såg värre ut än det var.

Vad vädret beträffar var det alldeles perfekt med sol och värme under första hälften sedan kom det in lite kyligare vindar men det var på det stora hela en perfekt dag både vad gällde väder som hur sambandet gick.

- SM6VUB

Kan bara hålla med Mikael/VUB i ovanstående artikel att sambandet på Tranemo-ryttarnas tävling den 2 maj också gick helt enligt uppgjorda planer.

Eftersom vår högt värderade och ärrade ordförande hade förhinder att närvara utsågs undertecknad av tävlingsledaren att vara "controller". En titel som Hans/MLI hittills varit ensamrättsinnehavare om. Ibland blir man kallad för "radiochef", men det är smällar man får ta.

Det är bra när operatören har stor rutin ty då behöver man inte göra så mycket förarbete. Tyvärr fattade jag inte detta för-rän vid middagstid. Men det är en annan sak! Det är bara att låta funktionärerna kolla på kartorna och se vilka hinder vi ska hålla utkik på, så får dom placera sig som dom vill. Så nu även denna gång, och

allt fungerade till full belåtenhet.

Vi mönstrade ihop åtta operatörer. Jag var faktiskt lite orolig att det inte skulle räcka till. Men det var onödigt, ty vi fick en operatör över.

Helt plötsligt kom någon på att vi måste hålla mer ordning på starten. Den stackars speakertjejen hade ingen aning om i vilken ordning hästarna kom till start.

Där föll vår reserv in som näven i handsken. Alla hade därmed meningsfull sysselsättning och rapporteringen flöt helt perfekt. Det behövdes knappt några omfrågningar alls. Det bevisar att ett väl sammansvetsat team inte går av för hackor.

- SM6LKT

Hur blir man medlem i klubben???

Man måste INTE vara radioamatör för att bli medlem hos oss! Däremot kanske man får ut mer av medlemskapet om man är radiointresserad.

Det enklaste sättet att värva medlemskap är att sända in gällande årsavgift till vårt postgirokonto (se sidan 2) och på talongen ange uppgifter om namn, adress och telefon. När det gäller medlemmar under 25 år vill vi gärna även ha uppgift om födelsestid.

Årsavgifterna är: hel familj 120:-, ungdomar under 18 år 40:- och övriga 80:-. Dessa låga medlemsavgifter har vi haft sedan klubben bildades 1991.

Som medlem har du rätt att bevista våra möten som för närvarande sker fyra gånger per år. Som radioamatör har du med all rätt använda vår repeater med callen SK6RAB på kanal R 0. Vi har även en egen BBS där den paketradioglade amatören gör sin pekfinger-vals synlig. Denna är förlagd till 144.800 MHz med callen SK6BA.

För den som är intresserad av radiosamband får sitt lystmäte tillgodosett genom att kunna medverka med arbetsinsatser i en av landets mest aktiva radioklubbar på detta område.

Som tack för hjälpen bjuder vi medlemmarna på "grillparty" samband med fielddayen som brukar förläggas i juni månad varje år.

Sist men inte minst – denna förträffliga klubbtidning som utkommer tre à fyra gånger per år.

- SM6LKT

Ändrat något???

Ni som kanske fått ny adress (postnumret brukar vara populärt att ändra så här års) eller kanske fått nytt telefonnummer (en siffra före brukar uppmuntras) kan väl vara bussiga att meddela oss snarast.

Många byter kanske ut sina nallenummer mot andra, speciellt ni som haft gamla NMT 900-nummer. Meddela oss...

Det finns inget som är så jobbigt som att försöka nå er via telefon med tut i luren eller post med breven i retur som följd. Det är ju så onödigt.

Ni som löst familjekort – ange alla era barn som bor i familjen. Det kostar inget extra. Däremot har vi större chans att få högre kommunalt bidrag till klubben. Pengar behöver vi ständigt.

- SM6LKT

Folkracefestival i Skene

Under Pingsthelgen arrangerar Skene MS återigen sin festival som beräknas kunna ta emot närmare 200 förare.

Vi kommer att hjälpa dem med sju operatörer per dag och det börjas redan på fredagskvällen och sedan följer lördag och söndag också.

Fälttävlan i Borås

En försmak av den stora tävlingen i september kommer det att bli även i juni, då Borås Fältrittklubb arrangerar en mindre tävling. Detta får ses som en övning.

När det gäller deras september-tävling blir den av högsta internationella klass. Enligt uppgift kommer det tävlande ända från USA.

Det ska bli mycket intressant att få förtroendet att vara funktionär på en sådan stortävling.

Körtävling

En för oss ny typ av tävling kommer att köras i Borås i juli. Det blir hästar med vagn, alltså i princip en manöverprovtävling på tid.

Våra arbetsuppgifter blir som vanligt, alltså via rapportering av hindervakternas bedömning till speakern.

Folkrace i Skene

Det kommer att arrangeras två folkracetävlingar till under året i Skene MS regi. Våra arbetsuppgifter blir precis som vanligt och det kommer då också att sysselsätta sju operatörer.

Kanske fler...

Ja, vem vet! Det kanske blir fler uppdrag innan året är slut. Sådant vet man aldrig. Det kan dyka upp när man minst anar det.

Väl mött så länge!

- SM6LKT

Kom-i-håg

Möten:

- ☞ 9 augusti Kl. 19.00 i Skene MS klubb-
hus vid Backabanen
- ☞ 8 november

Radiosamband:

- ☞ 21,22,23 maj Folkracefestival i Skene
- ☞ 19, 20 juni Fälttävlan för hästar i Borås
- ☞ 10 juli Körtävling med hästar i Borås
- ☞ 4 september Fälttävlan i Borås
- ☞ 18 september Folkrace för bilar i Skene
- ☞ 6 november Folkrace för bilar i Skene

Radionät:

- ☞ Söndag kl. 20.30 SNT, R 0
(reservqrg: 145.475 MHz)

Tjäna på att vara medlem i
Marks Amatörradioklubb.

Medlemsrabatt 10%

Gäller ej tidningar, tobak, tips och lotter.

Passa på att handla när
du hämtar dina QSL-kort.

Amatörradioböcker

Datalitteratur

Skrivmaterial

Printerpapper m.m.

Fullsorterad Leksaksaffär

Välkommen!

73 de SM6MLI

LEKSAKER BÖCKER KONTORS MATERIAL

AB Skene Bokhandel

Varbergsvägen 81. tel. 0320-472 20